



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 12. Quomodo conscientia erronea seu dubia sit deponenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Sacerdotem, qui totius conscientie ipsius sit arbiter: ergo ipsius consilium tamquam à Christo profectum accipere debemus: sicut enim Christus non deest Pontifici in definiendis ijs, quæ totam concernunt Ecclesiam; quia hunc constituit ad hunc effectum suum Vicarium: ita existimandum est non defuturum Sacerdoti in ijs præscribendis, quæ ad tranquillitatem conscientie poenitentis pertinent; quia ad hunc effectum constituit illum Vicarium.

Quartò. Quartò, Notet in charta scrupulos aliquot præteritos, in quibus deprehendit se inaniter fuisse anxium; & nouos ex horum similitudine diiudicet.

Quintò. Quintò, Studeat quæstionibus conscientie; & discat quæ opiniones sint probabiles; quia plerumque scrupuli proueniunt ex ignorantia. Norit etiam generales regulas epyciæ: vt, Neminem obligari ad impossibile, aut nimis difficile, præsertim in rebus ordinarijs: Onus Christi esse leue, & iugum suaue: Scrupulosos in dubijs suis non obligari ad partem tutiorem, sed posse sequi benigniorem; & his similia.

Sextò. Sextò, Quando res vrget, & aliud consilium non suppetit, statuat coram Deo se nullam ob causam velle facere, quod ei displiceat; & sic, nisi res sit euident, reputet esse scrupulum, & faciat contrarium.

Dices, Hoc iudicium videtur imprudens: non enim sequitur; Non est euident esse illicitum, ergo est licitum.

Respondeo, In tali dispositione hominis non esse imprudens; quia rectè sequitur, Ego sum scrupulosus, nec possum nunc alium consulere: ergo cum opus vrgeat, & non sit euident opus esse illicitum, possum prudenter iudicare mihi non esse illicitum; id est, mihi non imputandum ad culpam, si fecero. Et Ratio est, quia nimis durum est, vt in omni tali casu scrupulosus teneatur opus differre, donec alium consulat. Similiter si ex scrupulo videar mihi teneri ad aliquid statim agendum. V. g. Ad corripiendum proximum, si non est euident me teneri, possum prudenter præsumere me hinc & nunc non teneri.

Septimò. Septimò, Quod attinet ad scrupulos circa confessiones præteritas; sciat se non teneri quidquam repetere, nisi certus sit se vel non esse confessum, vel non benè confessum: non est autem certus, quamdiu dubitat, vel quamdiu contrarium videtur illi aliquo modo verisimile.

Octauò. Octauò, Valdè expedit scrupulosos multum occupari studijs, & alijs negotijs serijs; nam otiosis animis maxime tales scrupuli solent occurrere.

DVBIVM XII.

Quomodo conscientia erronea, vel dubia sit deponenda?

81 Respondeo & Dico Primò, Conscientiam dupliciter posse deponi. Primò, Speculatiuè, cum mutato priore iudicio contrarium indicas: Vel si antè dubitabas neutri parti adhærens, determinas alteram: v. g. putabas hanc rem esse alienam, vel certè dubitabas; postea deprehendis certis signis esse tuam; hinc deponis con-

scientiam speculatiuè. Secundò, Practicè, cum manente priore dubio, vel iudicio speculatiuo, ob certas rationes iudicas te posse hinc & nunc agere, perinde ac si iudicium illud vel dubium non esset: vt cum manente dubio an res sit tua, post diligens examen, iudicas te posse illam retinere, perinde ac si indubitanter esset tua. Similiter cum manente opinione probabili contractum esse illicitum, iudicas eum tibi hinc & nunc esse licitum, id est, ad culpam non imputandum; eò quòd alij Doctores probabiliter teneant esse licitum.

Dico Secundò, Vt autem hoc modo conscientia possit deponi, requiritur semper aliquod principium, ex quo, non obstantè dubio, vel iudicio speculatiuè contrario, rectè possit inferri istud opus posse sine peccato hinc & nunc fieri, vel hinc & nunc omitti. Talia principia sunt. In dubio melior est conditio possidentis. In operando licitum est sequi opinionem probabilem. Cum graui damno non necessario in dubijs sequenda est pars tutior, &c. de quibus supra. Ratio est, quia absque tali principio non potest formari iudicium prudens de re agenda vel omitterenda, repugnante iudicio vel dubio speculatiuo.

Dices, fieri potest, vt quis sine omni ratione ex solo affectu putet sibi aliquid esse licitum, quod tamen absolute in vniuersali credit esse illicitum; vt docet hic Caietanus, quem sequitur Medina hoc loco, & Nauarrus in cap. Si quis autem, nam. 62. Exemplum ponit Caietanus de muliere quæ audiuit à Concionatore esse peccatum mortale vt capillis alienis (quod tamen non est verum) & deinde sibi format conscientiam erroneam in genere; tamen in particulari ob affectum iudicat sibi non esse peccatum mortale; & ita dum vitur tali capillitio, non peccat contra conscientiam: ergo potest conscientia in particulari deponi absque omni ratione, sed solo affectu.

Respondeo Primò, Etiam si concederemus sic posse conscientiam deponi, tamen qui tunc operaretur, peccaret: tum quia talis depositio conscientie non esset prudens: sine ratione enim iudicaret sibi esse licitum, quod actu iudicabat in genere esse illicitum; tum quia exponeret se periculo manifesto mortiferè peccandi, dum sine examine & ratione facit, quod generatim credit esse peccatum mortiferum.

Respondeo Secundò, Etsi interdum fieri possit vt quis conscientiam deponat solo affectu sine nouis rationibus; (quatenus affectus facere potest vt species veritatis quæ apparet, & videtur subesse, maior & illustrior intellectus appareat.) tamen id fieri nequit, quando manet iudicium generale contrarium; sicut in proposito exemplo, iudicat illa mulier absolute & in genere, Non licet vti alienis capillis, quia concionator dixit; quo modo simul cum hoc iudicio potest iudicare, licitum est mihi vti alienis capillis? simul enim assentiretur contradictorijs explicitè. Nam cum iudicat non esse licitum vti alienis capillis, satis explicitè iudicat etiam sibi non esse licitum: ergo non poterit iudicare sibi esse licitum. Sic qui sentit omnem mulam esse sterilem, non potest simul actu iudicare hanc gestare vterum, vt Aristoteles lib. 2. Analyt. docet: quamuis hoc iudicium actuale cum illo habituali stare possit, vt ibidem tradit. Itaque hic modus deponendi con-

I. iij conscientiam,

82
Vi conscientia possit deponi. Quid requiritur

83

Potest conscientia deponi vi affectus.

Non tamen manente iudicio vniuersali contrario.

Scrupulosus prouidetur sibi persuadere potest, nisi res sit euident, esse scrupulum.

88
Septimò, Scrupulos circa Confessionem.

Octauum.

81
Deponitur speculatiuè & practice.

scientiam, est omnino impossibilis. Vt igitur eam deponat, necesse est, vt vel iudicium illud generale iam retractet; vel certè, vt aliquam circumstantiam in particulari circa se consideret, quam in genere non considerauit; vt, v. g. se habere iustam causam cur sibi liceat, quæ in alijs passim non reperiatur: vel denique vt illud iudicium contrarium non occurrat memoriæ, sed maneat tantum habitu, quando est operandum. Tunc enim, etiam si habitu teneat esse peccatum, id quod facit, ob auctoritatem concionatoris, vel aliam causam; tamen actu potest iudicare sibi non esse peccatum; idque vel ob alias rationes, vel quia passim fit etiam à bonis, vel quia nulla occurrit ratio cur non liceat. Sed, hoc modo non tam deponitur conscientia erronea, quam non applicatur.

ARTICVLVS VII.

*Vtrum bonitas voluntatis in his
quæ sunt ad finem, pendeat
ex intentione finis?*

84 **C**onclusio est, Bonitas volitionis, qua volumus aliquid propter finem, pendet ex intentione finis. Sensus est, Bonitas electionis pendet ex intentione finis. Probat, Quia bonitas electionis pendet ex ordine mediour ad finem; quia in hoc ordine consistit ratio formalis obiecti: ergo pendet ex fine, & consequenter ex finis intentione. Vbi

*Electio
pendet à
fine & ex
finis inten-
tione. sed
diuersi-
modè.*

Notandum Primò, Quando bonitas electionis dicitur pendere ex intentione finis, sub intentione etiam comprehendi finem intentum; ab utroque enim bonitas electionis pendet: A fine quidem, tamquam à causa formali (ordo enim ad finem est ratio formalis obiecti electionis; & consequenter ipse finis, qui illi ordini speciem tribuit, ratio formalis obiectiua censetur:) Ab intentione verò tamquam à causa efficiente: electio enim manat effectiue ab intentione; & ita bonitas & malitia intentionis transfunditur in electionem, tamquam in effectum: conditio enim causæ imprimatur effectui: vnde quidquid parit mala intentio, est malum; & quidquid parit bona intentio, est bonum; si tamen aliunde non vitietur.

*Velle ma-
lum sub
ratione
mali, quid
sit.*

Notantum Secundò, Circa respons. ad 2. & 3. Velle malum sub ratione mali, non est velle malum ob malitiam, secundum D. Thomam (non enim malitia potest allicere voluntatem:) sed est velle malum ob malum finem; vt velle mentiri, vt frueris. Velle bonum sub ratione mali, est velle bonum ob malum finem. Itaque rationem mali vocat D. Thomas non ipsam malitiam, sed bonum delectabile, vel conueniens naturæ, cui annexa est malitia.

DVBIVM I.

*Vtrum intentio boni finis fiat mala,
ex electione mali medij?*

85 *Finis au-
gliciter po-
test intendi.*

Notandum est, Finem dupliciter posse intendi. Primò, Determinando certum medium per quod consequaris illum. Secundò, Absque

determinatione certi medij; quod secundum dupliciter fieri potest; Primò, Si eo modo intendas, vt ex vi intentionis paratus sis vt quouis medio, non curando sitne licitum an illicitum. Secundò, Si non eo modo intendas, sed simpliciter sub ratione honesti. Nunc

Dico Primò, Qui ita intendit bonum finem, vt simul determinet prauum medium, illius intentio est praua, non propriè ex electione, sed quia ipsa intentio actu se extendit ad prauum medium, tamquam ad circumstantiam quamdam obiecti: vt si intendas consequi beneficium per simoniam; facere Sacrum absque vestibus benedictis; dare eleemosynam ex re aliena.

Probat, Quia hic actus est tantum actus intentionis, tendens in finem tamquam in suum obiectum, & in medium tamquam in circumstantiam: sicut cum quis vult occidere gladio; in hac volitione non est intentio & electio, sed sola intentio, quæ tendit in occisionem vt in finem, seu in obiectum, & in gladium tamquam instrumentum, quod est quædam circumstantia obiecti. Pari modo cum quis vult dare eleemosynam ex re aliena, est solum vnicus actus intentionis, tendens in largitionem eleemosynæ tamquam in obiectum; & in rem alienam, vt in circumstantiam materiæ.

Dico Secundò, Si quis eo affectu intendat finem, vt paratus sit vt quouis medio; illa intentio est mala, non ratione electionis prauæ superuenientis (esset enim mala, etiam si nulla praua electio sequeretur) sed ratione modi, quo tendit in finem.

Probat, Quia talis affectus ita tendit in finem, vt implicite & virtute tendat in prauum medium; velle enim omnino consequi finem, est velle implicite omne medium necessarium; & consequenter est velle prauum, si forte sit necessarium.

Secundò, Quia talis intentio vi sua inclinatur ad prauum electionem, si forte bonum medium non suppetat: ergo est praua. Consequentia patet, quia omnis actus voluntarius vi sua, si perseueret, inclinans ad prauum consensum, est malus.

Dico Tertio, Si quis intendat ita bonum finem, vt neque ex vi intentionis inclinetur ad electionem prauæ medij, neque simul determinet prauum medium, hæc intentio non fiet mala, quamuis ei coniungatur praua electio. V. g. Intendis dare eleemosynam; sed quando venitur ad executionem, ex ignorantia vel auaritia eligis dare rem alienam; hæc electio est mala, tamen non inficit priorem intentionem.

Probat Primò, Quia talis intentio boni finis secundum se est intrinsecè bona, id est, conformis rationi; quia est obiecti honesti, quæ honestum: ergo electio superueniens non potest eam reddere malam. Consequentia patet; quia quod est naturæ posterius, non potest tollere id quod alteri prius conuenit.

Secundò, Quia illa electio non est circumstantia intentionis, sed merè per accidens ad illam se habet; non enim sequitur ex vi bonæ intentionis, sed aliunde. Quod probatur 1. quia omnis intentio honesta excitat ad prudentem considerationem mediour (est enim voluntas consequendi huius modo rationi consentaneo:) ergo

86 *Finis non potest quouis modo, sed debet à mensurâ affectus, intendi.*

87

Prava electio non potest sequi ex vi intentionis.